

3.11.2004

713/2/03

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Anu Rita

ROMANIVANKIEN ASUTTAMINEN KONNUNSUON VANKILASSA

1
OMA ALOITE

Kiinnitin Konnunsuon vankilan tarkastuksella 18.3.2003 huomiota romanivankien ja eräiden ulkomaalaisten vankien asuttamiseen suljetulla osastolla. Otin asian omana aloitteena tutkittavaksi.

- - -

3
RATKAISU

Nähdäkseni menettelyä Konnunsuon vankilassa ei ole pidettävä lainvastaisena. Esitän kuitenkin käsityksenäni seuraavan.

Pidän romanivankien tilannetta Konnunsuon vankilassa erittäin valitettavana. Romanivangeille ei ole kyetty takaamaan turvallista vankeusrangaistuksen suorittamista muutoin kuin suljetulle osastolle sijoittamalla. Tällöin romanivankien mahdollisuudet osallistua täysipainoisesti kaikkiin vankilan toimintoihin ovat kaventuneet heidän syntyperänsä vuoksi, vaikka viranomaisten velvollisuus on huolehtia kaikkien vankien tasapuolisesta kohtelusta. Tilanne ei mielestäni vastaa rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain (RTL) 2 luvun 3 §:ssä rangaistusten täytäntöönpanolle asetettua tavoitetta, jonka mukaan rangaistuksen täytäntöönpano on järjestettävä siten, että rangaistuksena on pelkästään vapaudenmenetys.

Käytettävissäni olevan selvityksen mukaan myös vankeinhoitoviranomaiset itse ovat huomioineet asian mm. seuraavasti.

Oikeusministeriön vankeinhoito-osasto (Vaho) on kesäkuussa 2001 tarkastuksellaan kiinnittänyt huomiota romanivankien asemaan. Vahon tarkastuskertomuksen mukaan romanit oli Konnunsuon vankilassa asutettu suljetulle osastolle, samoin ulkonäöltään valtaväestöstä poikkeavat (ulkomaalaiset) vangit. Suljetuille osastoille sijoitettujen toimintamahdollisuudet olivat vähäiset. Vaho on todennut, ettei rotu tai ihonväri voi olla asumisen tai toimintaan sijoittamattomuuden peruste.

Rikosseuraamusviraston (Rise) on vuonna 2002 asettanut työryhmän kartoittamaan romanien asemaa ja olosuhteita. Työryhmä on raportissaan

20.1.2003 (Rikosseuraamusviraston monisteita 2/2003) todennut, että eräissä vankiloissa asuttamiseen liittyvää tilannetta voitaneen pitää syntyperästä johtuvana syrjintänä. Muun muassa Konnunsuon vankilassa romanivangit olivat asuneet erillään (työryhmän kysely vuodelta 2002). Työryhmä on esittänyt useita toimenpide-ehdotuksia muun muassa, että vankiloiden tulostavoitteisiin kirjataan romanivankien aseman turvaaminen ja tehtävät toimenpiteet ainakin niiden laitosten osalta, joissa on todettu olevan ongelmia. Rikosseuraamusvirastosta 29.10.2004 saadun tiedon mukaan Konnunsuon vankilalle on asetettu romanivankeihin liittyvä tulostavoite vuodelle 2004.

Konnunsuon vankilan johtajan ja apulaisjohtajan antamasta selvityksestä käy ilmi, että romanivangit asuvat turvallisuussyistä ns. pelkääjille tarkoitettulla suljetulla osastolla, jonka koko vaihtelee 40-50 vangin välillä. Romanivankeja osastolla on yleensä noin 10 ja ulkomaalaistaustaisia vankeja ajoittain muutamia. Romanivankien osastosijoitus perustuu heidän omiin pyyntöihinsä, jotka aiheutuvat muiden vankien painostuksesta ja väkivaltaisuudesta. Romanivankien ja valtaväestön välisten ongelmien taustalla on selvityksestä tarkemmin ilmi käyvä vanha väkivallanteko ja lisääntynyt jengiytyminen.

Selvityksen mukaan romanivankien asuttamista on käsitelty useita kertoja vankilassa. Romanivangit ovat ilmoittaneet, etteivät he ole valmiita siirtymään pois omalta osastoltaan. Henkilökunta on pyrkinyt puuttumaan muiden vankien ilmi tulleeseen rasistiseen käytökseen lujasti. Ongelmana on kuitenkin, että se yleensä tapahtuu henkilökunnan huomaamatta. Ongelmaa on ratkottu myös romanivankien yksittäisillä siirroilla muihin rangaistuslaitoksiin.

Konnunsuon vankilan johdon mukaan romanivankien turvallisuuden takaaminen edellyttäisi valvontahenkilöstön lisäystä sekä asuinosaistoilla että työ- ja toimintaan osallistumispaikoilla. Toinen keskeinen turvallisuutta lisäävä seikka olisi vankilan osastoiminen.

Rikosseuraamusviraston lausunnon mukaan oikeusministeriön vankeinhoito-osasto, sittemmin Rikosseuraamusvirasto ja Konnunsuon vankila ovat eri työryhmissä pyrkineet löytämään keinoja vankien väliseen rasismiin ja väkivaltaan puuttumiseksi. Rikosseuraamusviraston mukaan nopeaa ratkaisua romanivankien tilanteen parantamiseen ei ole. Vankilahenkilökunnan lisääminen ei määrärahojen niukkuuden vuoksi tule kyseeseen. Laitoksen peruskorjaus on tarkoitus aloittaa vuonna 2008, jolloin voidaan toteuttaa tarvittavat, turvallisuuden takaavat rakenteelliset muutokset.

Nähdäkseni vankeinhoitoviranomaiset suhtautuvat romanivankien tilanteeseen vakavasti. Siihen pyritään puuttumaan ja löytämään ratkaisuja. Käsitteäkseni Konnunsuon vankilassa on kyse viime kädessä henkilöressurssien puutteesta ja tilojen epätarkoituksenmukaisuudesta. Tiloihin on odotettavissa parannusta peruskorjauksen jälkeen. Lisäksi romanivankien asema suhteessa muihin vankeihin voi vaihdella samassakin vankilassa eri aikoina henkilökunnan toimista riippumatta. Vaikka selvitys ei ole tuonut esiin lainvastaista menettelyä, pidän kuitenkin tärkeänä, että romanivankien asemaa pyritään jo ennen laitoksen peruskorjausta helpottamaan ja saattamaan se mahdollisimman

samankaltaiseksi muiden vankien kanssa ainakin heille tarkoitettuja toimintamahdollisuuksia lisäämällä. Tässä yhteydessä asia ei anna minulle aihetta muihin toimenpiteisiin kuin, että lähetän tämän päätökseni tiedoksi Rikosseuraamusvirastolle ja Kunnunsuon vankilan johtajalle.